

К. Д. Олійник,
аспірант, Маріупольський державний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6413-7259>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.23.101

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ЦИФРОВОЇ НЕРІВНОСТІ ПІД ВПЛИВОМ СОЦІО- ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

К. Oliinyk,
Postgraduate student, Mariupol State University

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES
TO THE RESEARCH OF THE MANIFESTATIONS OF DIGITAL INEQUALITY
UNDER THE INFLUENCE OF SOCIO-ECONOMIC TRANSFORMATIONS

Мета статті полягає в ідентифікації змістовних ознак цифрової нерівності з акцентами на мікро— та макрорівнях її прояву. Зазначено, що в умовах, коли геополітичні фактори взаємовпливу на міжнародній арені намагаються витіснити фактор гео економічної доцільності, цифрова економіка постає середовищем нової форми технологічного суперництва і цифрового домінування, яке загострює проблему концентрації цифрової влади. Існуючі погляди на характеристику цифрової нерівності на рівні мікроекономіки запропоновано екстраполювати на рівень міжнародних економічних відносин, що дозволило нам ідентифікувати цифрову нерівність як одночасно і результат, і причину загострення: (1) асиметрій міжнародного економічного розвитку; (2) структурної нерівності; (3) технологічної та інноваційної нерівності; (4) ресурсної нерівності. Цифрова нерівність є: (5) наслідком реалізованої економічної політики, політики структурних трансформацій та політики підтримки стратегічно важливих галузей промисловості; (6) наслідком реалізованої соціальної політики; (7) наслідком структури населення, що склалася; (8) тригером нової соціальної стратифікації в суспільстві як результат втрати наявного соціального капіталу внаслідок технологічної революції та масової автоматизації робочих місць, так і внаслідок недоступності оволодіння новими навичками через брак фінансових ресурсів. З позицій міжнародних економічних відносин, цифрова нерівність є наслідком використання інформації та інноваційних технологій як фактору виробництва на ринках товарів, капіталу, робочої сили і проявляє себе в системі нових відносин, що виникають у процесі оцифрування економіки і цифровізації умов господарювання, бізнес-середовища та середовища самореалізації, а в ширшому плані — середовища існування і самореалізації всіх господарюючих суб'єктів (підприємств, домогосподарств, працівників, роботодавців), які передбачають активне застосування та обмін інформаційними та цифровими ресурсами, а також іншими нематеріальними активами на базі використання цифрової інфраструктури та цифрових технологій, що спричиняють диференціацію в доходах. Цифрова нерівність на мезорівні (рівні компанії) визначається як нерівномірний та нерівний доступ підприємців, компаній різних форм власності до інформаційно-комунікаційних технологій внаслідок сукупності причин екзогенного (економічний, технологічний, інноваційний, соціальний, інституційний рівень розвитку країни), а також ендогенного (доступ до джерел фінансових та кредитних ресурсів, якість людського капіталу, рівень менеджменту тощо) характеру. Ми виходимо з того, що поняття "цифровий розрив" фіксує ступінь інклюзії до процесів цифровізації та цифрової трансформації, а значить, цифровий розрив можна розглядати як окремий випадок (наявні умови та

рушійні сили цифрової трансформації) динамічної технологічної та цифрової нерівності, прояви якої можуть змінюватися не лише внаслідок скорочення цифрового розриву, але й за умови якісних змін у людському капіталі, продуктивності, інтенсивності впровадження технологій та, що важливо, за умов цілеспрямованих змін нормативного і регуляторного середовища (система стимулів та заохочень, умови доступу до джерел фінансування і доступність цифрових технологій та рішень, створення цифрових еко-парків тощо).

The purpose of the article is to identify the substantive features of digital inequality with an emphasis on the micro and macro levels of its manifestation. The international division of labor in the context of digital transformations and the announced digital transition as an effective strategy for gaining new comparative advantages is expectedly modified. New fault lines are emerging, which bring to the agenda the understanding of the categories of inequality and unevenness of international economic development not so much depending on previous evolutionary trajectories of movement, but on the ability of national governments to adapt to changing economic conditions and form a new technological structure. New digital factors of production are displacing the importance of cheap unskilled labor, and capital is flocking to digital havens, regardless of their jurisdiction. In conditions when geopolitical factors of mutual influence in the international arena are trying to displace the factor of geo-economic feasibility, the digital economy is an environment for the emergence of a new form of technological rivalry and digital dominance, which aggravate the problem of concentration of digital power. Digital inequality, digital divide, digital division, digital inclusion, digital exclusivity, digital stratification are new economic categories that are in their infancy, but the obvious fact is that it is impossible to study them while ignoring the socio-economic nature of inequality. As in theories of instability, when existing models were unable not only to predict the coming crisis, but also to explain its nature, so in theories of inequality with an emphasis on the digital economy, as the latter developed, new versions of existing concepts appeared.

From the point of view of international economic relations, digital inequality is a consequence of the use of information and innovative technologies as a factor of production in the markets of goods, capital, and labor and manifests itself in the system of new relations that arise in the process of digitalization of the economy and digitalization of economic conditions, business environment and environment of self-realization, and in a broader sense — the environment of existence and self-realization of all business entities (enterprises, companies, households, employees, employers), which provide for the active use and exchange of information and digital resources, as well as other intangible assets based on the use of digital infrastructure and digital technologies that cause differentiation in incomes. Digital inequality at the meso level (company level) is defined as uneven and unequal access of entrepreneurs and companies of different forms of ownership to information and communication technologies (ICT) as a result of a combination of exogenous reasons (economic, technological, innovative, social, institutional level of development of the country), and also endogenous (access to sources of financial and credit resources, quality of human capital, level of management) nature. We proceed from the fact that the concept of "digital divide" captures the degree of inclusion in the processes of digitalization and digital transformation, which means that the digital divide can be considered as a special case of technological and digital inequality, the manifestations of which may change under the influence of the dynamics of reducing the digital divide, but also subject to qualitative changes in human capital, productivity, intensity of technology implementation and, importantly, changes in the regulatory environment (access to financing, creation of digital eco-parks). In contrast to the digital divide, the concept of digital inequality can describe not only the conditions or determinants of the level of digitalization, but also the intensity of ICT use, as well as the benefits from the use of digital technologies, i.e. differences in the benefits that people can receive from the use of Internet technologies.

It has been established that, in fact, digital inequality is described as a specific diagnosis of the quality of interaction in the digital environment for certain social groups. Existing views on the characteristics of digital inequality at the microeconomic level can be extrapolated to the level of international economic relations, which will allow us to talk about digital inequality as both a result and a cause of worsening: (1) asymmetries in international economic development; (2) structural inequality; (3) technological and innovation inequality; (4) resource inequality. Digital inequality is: (5) a consequence of the implemented economic policy, the policy of structural transformations and the policy of supporting strategically important industries; (6) a consequence of the implemented social policy; (7) a consequence of the existing population structure; (8) a trigger for a new social stratification in society as a result of both the loss of existing social capital as a result of the technological revolution and mass automation of jobs, and as a result of the inaccessibility of mastering new skills due to a lack of financial resources.

At the level of international organizations, an instrumental view of inequality caused by the digital divide is already emerging, and most often the dominant idea is to reduce the digital divide by providing digital goods to low-income groups in order to improve their digital abilities. However, from our point of view, social inclusion, digital inclusion and digital equality are important links in economic development in the context of digital transformations in developed countries, and a consequence of economic development in the conditions of digital transformations in developing countries. Digital polarization, digital marginalization are concepts that can be applied not only to the description of social processes in society, but also processes at the meso level (company level), macro level (country level), mega level (level of integration associations).

Ключові слова: цифровізація, трансформація, цифрова економіка, цифрова нерівність, соціальна нерівність, економічна нерівність, цифрова інклюзія, цифрова трансформація, соціальна трансформація, цифрова ексклюзія.

Key words: digital economy, digital inequality, social inequality, economic inequality, digital inclusion, digital transformation, social transformation, digital exclusion.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Міжнародний поділ праці в умовах цифрових трансформацій і анонсованого цифрового переходу як дієвої стратегії набуття нових порівняльних переваг очікувано модифікується. З'являються нові лінії розриву, які виводять на порядок денний осмислення категорій нерівності й нерівномірності міжнародного економічного розвитку не стільки в залежності від попередніх еволюційних траєкторій руху, скільки від спроможності урядів країн адаптуватись до мінливих умов господарювання й формувати новий технологічний уклад. Нові цифрові фактори виробництва витісняють важливість дешевої некваліфікованої робочої сили, а капітал спрямовується у цифрові гавані, незалежно від їхньої юрисдикції. В умовах, коли геополітичні фактори взаємовпливу на міжнародній арені намагаються витіснити фактор гео-економічної доцільності, цифрова економіка постає середовищем нової форми технологічного суперництва і цифрового домінування, яке загострює проблему концентрації цифрової влади. Цифрова нерівність, цифровий розрив, цифровий поділ, цифрова інклюзія, цифрова ексклюзія, цифрова депривація, цифрова стратифікація — нові економічні категорії, які перебувають на етапі становлення, але очевидним є факт, що досліджувати їх, ігноруючи соціально-економічну природу нерівності, неможливо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема цифрової нерівності з позицій технологічних асиметрій, цифрового розриву і глобальних проблем міжнародного економічного розвитку досліджувалась у роботах М. Трофименко, А. Трофименко, О. Булатової, О. Вишнякова [1], Н. Резнікової і В. Панченка [2], М. Рубцової [3], О. Іващенко, О. Птащенко [4]. Автори наголошують на нових загрозах техноглобалізму [5; 6] і доводять, що цифрова трансформація ринку праці чинитиме значний вплив на соціально-економічну нерівність [6; 7]. Нерівномірність оцифрування економіки і цифровізації бізнес-процесів між країнами для С. Бреннера і Д. Крайса [8], Т. Ельк'єра і Дж. Дамгаарда [9], А. Ханельта, Е. Пічініні, Р. В. Грегорі, Б. Гільдеб-

рандта, Л. М. Кольбе [10] виступають першопричиною загострення цифрової нерівності [10]. Д. В. Коста-Насіменто, А. С. С. Теодозіо, М. Р. Пінто в розвитку шерінгової економіки і платформної економіки вбачають суттєві загрози загострення цифрових розривів [11].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті полягає в ідентифікації змістовних ознак цифрової нерівності з акцентами на мікро- та макрорівнях її прояву.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Якщо концепція цифрового поділу фокусувалася на доступі або підключенні до цифрових технологій та Інтернету, цифрова нерівність перетворилася на широкую концепцію, що охоплює багатогранні фактори. Як і в теоріях нестабільності, коли існуючі моделі виявлялися нездатними не тільки передбачити кризу, що наближається, а й пояснити її природу, так і в теоріях нерівності з акцентом на цифровій економіці, у міру розвитку останньої, з'явилися нові версії існуючих концепцій. Внаслідок розширення доступності Інтернету та підключеності до нього стало зрозуміло, що необхідно враховувати альтернативні фактори та шукати нові поняття для пояснення нової цифрової реальності. І лише коли з'явилося усвідомлення важливості навичок та використання існуючих цифрових можливостей, виявилось, що доступ та підключеність — це перший цифровий розрив як певна віха на шляху цифрового переходу. Отже, навички та використання цифрових можливостей — це другий цифровий розрив, а третій цифровий розрив — це розрив отриманих результатів. В даний час формується більш цілісне поняття — цифрова нерівність, яку можна визначити як унікальний статус-кво, при якому групи, що відрізняються за такими характеристиками, як соціально-економічне становище, вік і стать, перебувають у невідгданому положенні з точки зору доступу, знань, компетентності та витрат на купівлю цифрових ресурсів. За таким підходом "цифрова нерівність" синонімізується із "цифровою ексклюзією", хоча цей термін описує ситуацію позбавлення цифрових ресурсів серед деякого сегмента суспільства.



Рис. 1. Цифрова нерівність VS цифрова ексклюзія

Джерело: розроблено автором.

Варто відзначити, що такий підхід не може претендувати на комплексність і не є всеохоплюючим. По суті, цифрова нерівність у наведеному визначенні постає як цілком конкретний діагноз якості взаємодії в цифровому середовищі для певних соціальних груп. Існуючі погляди на характеристику цифрової нерівності на рівні мікроекономіки можуть бути екстрапольовані на рівень міжнародних економічних відносин, що дозволить нам ідентифікувати цифрову нерівність як одночасно і результат, і причину загострення: (1) асиметрії міжнародного економічного розвитку; (2) структурної нерівності; (3) технологічної та інноваційної нерівності; (4) ресурсної нерівності. Цифрова нерівність є: (5) наслідком реалізованої економічної політики, політики структурних трансформацій та політики підтримки стратегічно важливих галузей промисловості; (6) наслідком реалізованої соціальної політики; (7) наслідком структури населення, що склалася; (8) тригером нової соціальної стратифікації в суспільстві як результату втрати наявного соціального капіталу внаслідок технологічної революції та масової автоматизації робочих місць, так і внаслідок недоступності оволодіння новими навичками через брак фінансових ресурсів.

На рівні міжнародних організацій вже формується інструментальний погляд на нерівність, спричинену цифровою нерівністю, і найчастіше домінує ідея скоротити цифровий розрив шляхом надання цифрових товарів незаможним групам населення, щоб покращити їх цифрові здібності. Проте, на наш погляд, соціальна інклюзивність, цифрова інклюзивність та цифрова рівність —

це важливі ланки економічного розвитку в умовах цифрових трансформацій у країнах розвинених, і наслідок економічного розвитку в умовах цифрових трансформацій у країнах, що розвиваються. Цифрова поляризація, цифрова маргіналізація — поняття, які можуть бути застосовані не тільки до опису соціальних процесів у суспільстві, а й процесів на мезорівні (рівні компаній), макрорівні (рівні країн), мегарівні (рівні інтеграційних об'єднань).

Через взаємовплив економічних та соціальних відмінностей, цифровий розрив неможливо подолати без змін економічних умов господарювання країн і самореалізації громадян. Хоча економісти, соціологи та політики [12—19] схильні використовувати дохід як основний критерій нерівності і, отже, добробуту, вони можуть нехтувати розглядом соціальних трансформацій як детермінуючої складової глобальних трансформацій.

К. Уілшир [20] акцентує на різниці між поняттями "зміна" і "трансформація", що, на наш погляд, є вкрай важливим з методологічної точки зору. Якщо зміни виступають іманентним явищем, що супроводжує розвиток будь-якого суспільства, то трансформація передбачає більш радикальні зміни з глибшими та далекосяжними наслідками для суспільства протягом відносно обмеженого періоду часу. Соціальна трансформація за уілширівським підходом, є процес зміни цінностей і відносин як таких. Сьогодні на соціальну трансформацію чинить істотний тиск цифрова трансформація організацій та суспільства. Слід визнати, що дослідники соціальної нерівності мало звертали уваги на зміни в ІКТ і

не оцінювали їх потужний вплив на соціальну нерівність та соціальну справедливість. Нині стає зрозуміло, що проблему соціальної нерівності неможливо вирішити без урахування зростання цифрової нерівності між країнами та цифрової ексклюзії в суспільстві (див. Рис. 1, Рис. 2).

Хоча у сфері наукових та суспільних інтересів опиняється вивчення динамічних перетворень та радикальних змін, що ведуть до глобальних трансформацій, не варто залишати поза увагою роль соціальної спадкоємності та трансформуючої сили соціальних процесів та структур, а також специфіки соціально-історичних контекстів виникнення цифрових перетворень. Ефекти, що приписуються цифровізації, такі як раціоналізація або професіоналізація, по суті, розгортаються протягом десятиліть. Дослідження цифрових трансформацій чи впливу цифрових технологій емпірично — замість того, щоб постулювати такі зміни як радикально нове, має виходити із визнання безперервності цифровізації як важливої складової побудови нового технологічного укладу, яка, тим не менше, може ставати підґрунтям формування нових стратифікаційних процесів у суспільстві (див. Рис. 3).

Гетерогенна природа цифровізації визначається специфікою етапів змін та етапів стабільності, які по-різному проявляються у різних соціально-історичних та культурних контекстах та які ініціюють соціальні зміни на різних рівнях суспільства. Як і у випадку з процесами глобалізації, ми розуміємо цифровізацію як складний та гетерогенний процес, що призводить до підвищення актуальності цифрових технологій та цифрових даних у сучасному суспільстві. Відповідно, ми характеризуємо цей процес як такий, що має чітку спрямованість і траєкторію розвитку, якій характерна підвищена актуальність цифрових технологій і цифрових даних (в числі яких алгоритми, програмне забезпечення та цифрова інфраструктура). Співвідносячи процеси цифрової трансформації із формами прояву цифрової нерівності, ми вдаємось до використання терміну "релевантність" з тим, аби підкреслити соціальну значущість цифрових даних та цифрових технологій у різних сферах життя суспільства, яка не завжди передбачає підвищення рівня доходів і добробуту як такого. Відповідно,

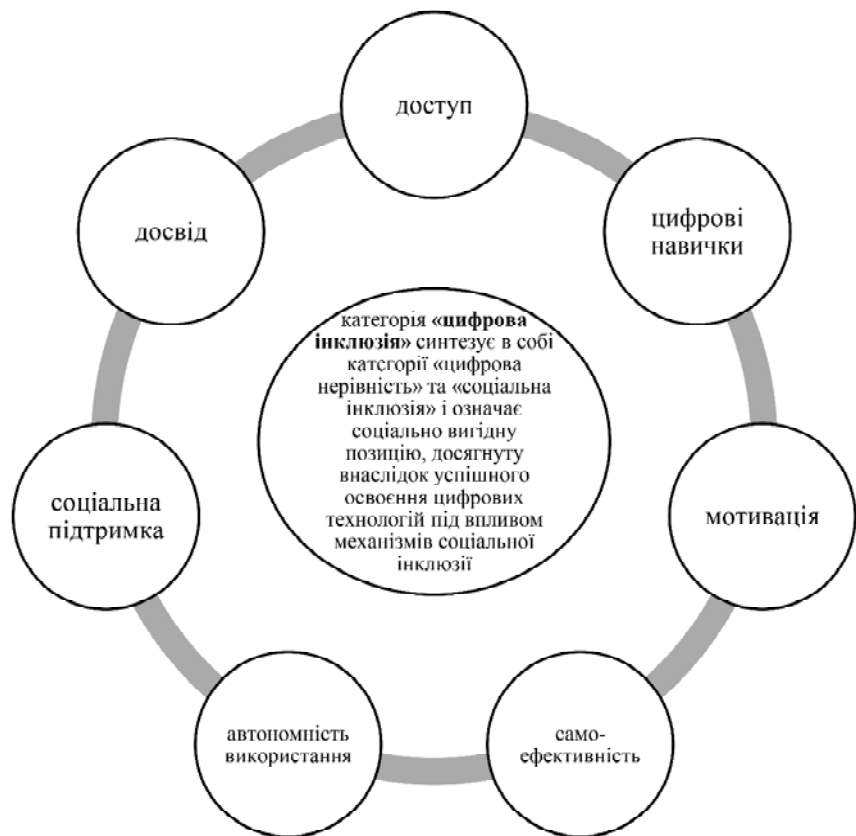


Рис. 2. Детермінанти цифрової інклюзії

Джерело: розроблено автором.

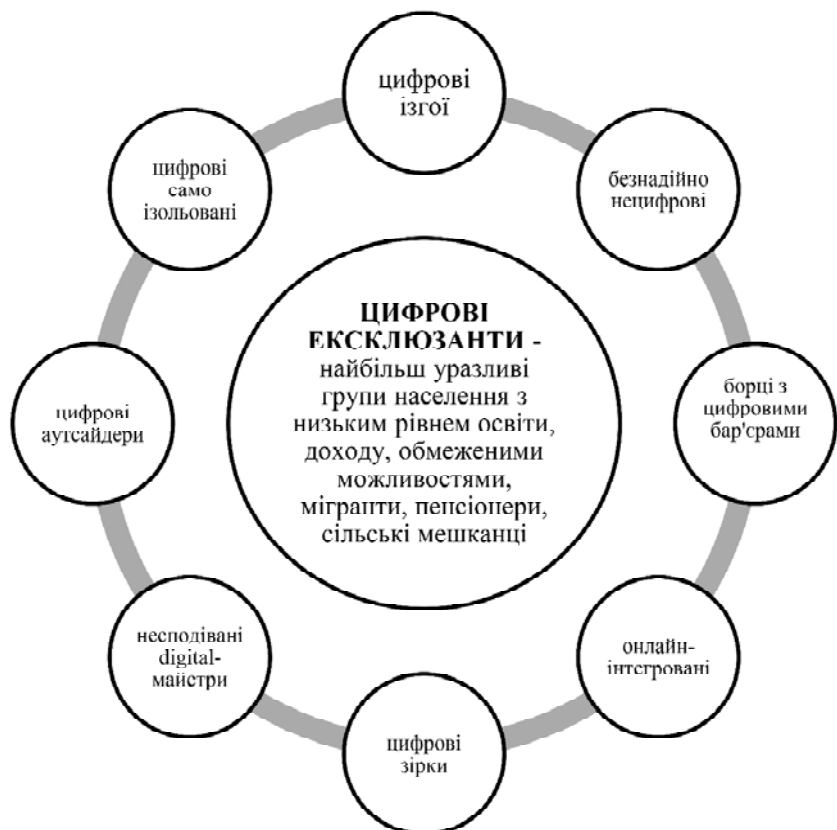


Рис. 3. Цифрові ексклюзанти за підходом І. Марієна й Д. Баєлдена

Джерело: укладено за [21].

термін "підвищена актуальність" включатиме невдалі або недосконалі цифрові проєкти, оспорювані алгоритмічні системи або цифрові інфраструктури, що функціонують не на належному рівні, які також складають важливу частину процесів цифровізації та цифрової трансформації, а відтак по-різному впливають на цифрову нерівність. Це дозволяє припустити, що цифрова нерівність залежить від можливості датифікації, під якою ми розуміємо практику перетворення дії, поведінки чи процесу на масштабні дані як центральний аспект цифровізації, що дозволяє об'єднати її соціальні та економічні прояви.

ВИСНОВКИ

З позицій міжнародних економічних відносин, цифрова нерівність є наслідком використання інформації та інноваційних технологій як фактору виробництва на ринках товарів, капіталу, робочої сили і проявляє себе в системі нових відносин, що виникають у процесі оцифрування економіки і цифровізації умов господарювання, бізнес-середовища та середовища самореалізації, а в ширшому плані — середовища існування і самореалізації всіх господарюючих суб'єктів (підприємств, компаній, домогосподарств, працівників, роботодавців), які передбачають активне застосування та обмін інформаційними та цифровими ресурсами, а також іншими нематеріальними активами на базі використання цифрової інфраструктури та цифрових технологій, що спричиняють диференціацію в доходах. Цифрова нерівність на мезорівні (рівні компаній) визначається як нерівномірний та нерівний доступ підприємців, компаній різних форм власності до інформаційно-комунікаційних технологій внаслідок сукупності причин екзогенного (економічний, технологічний, інноваційний, соціальний, інституційний рівень розвитку країни), а також ендегенного (доступ до джерел фінансових та кредитних ресурсів, якість людського капіталу, рівень менеджменту) характеру. Ми виходимо з того, що поняття "цифровий розрив" фіксує ступінь інклюзії до процесів цифровізації та цифрової трансформації, а значить, цифровий розрив можна розглядати як окремий випадок (наявні умови та рушійні сили цифрової трансформації) динамічної технологічної та цифрової нерівності, прояви якої можуть змінюватися не лише внаслідок скорочення цифрового розриву, але й за умови якісних змін у людському капіталі, продуктивності, інтенсивності впровадження технологій та, що важливо, за умов цілеспрямованих змін нормативного і регуляторного середовища (система стимулів та заохочень, умов доступу до джерел фінансування і доступність цифрових технологій та рішень, створення цифрових еко-парків тощо).

Література:

1. Trofymenko, M., Bulatova, O., Trofymenko, A., & Vyshniakov, O. "Digital Development and Technological Innovations: Inequality and Asymmetry". *Marketing and Management of Innovations*. 2023. Vol. 14 (3). P. 215—229.
2. Резнікова Н., Панченко В. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити здатність до розвитку. Київ: Аграр Медіа Груп, 2022. 674 с.
3. Reznikova N., Ivaschenko O., Rubtsova M. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the

focus of international economic security and sustainable development. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 24—31.

4. Reznikova N., Bulatova O., Ptashchenko O., Ivaschenko O., Panchenko O. "Z-owning" and "Z-consumption" in the conditions of movement from shareholder to stakeholder capitalism: values as the basis of self-identification. *Інвестиції: практика та досвід*. № 5. 2023. URL: DOI: 10.32702/2306-6814.2023.5.28

5. Булатова О.В., Резнікова Н.В., Іващенко О.А. Цифровий розрив чи цифрова нерівність? Нові виміри глобальних асиметрій соціально-економічного розвитку в умовах техноглобалізму. *Вісник Маріупольського державного університету*. Сер.: Економіка. 2023. Вип. 25. С. 45—57. DOI 10.34079/2226-2822-2023-13-25-45-57

6. Резнікова Н., Булатова О., Панченко В., Іващенко О. Цифрова трансформація ринку праці: платформа економіки і нові загрози нерівності в умовах техноглобалізму. *Агросвіт*. № 18. С. 33—42. 2023. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.18.33

7. Резнікова Н. В., Чугаєв О. А., Птащенко О. В., Іващенко О. А. Вплив особливостей розвитку покоління Y на становлення сучасного міжнародного ринку праці. *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. № 1. С. 86—94. 2023. URL: DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-86-94>

8. Brennen S., Kreiss D. Digitalization and digitization. 2014. URL: <http://culturedigitally.org/2014/09/digitalization-and-digitization/>.

9. Elkjaer T., Damgaard J. How Digitalization and Globalization have Remapped the Global FDI Network. 2018. URL: https://www.oecd.org/iaos2018/programme/IAOS-OECD2018_Elkjaer-Damgaard.pdf

10. Digital Transformation of Primarily Physical Industries-Exploring the Impact of Digital Trends on Business Models of Automobile Manufacturers / A. Hanelt, E. Piccinini, R.W. Gregory, B. Hildebrandt, L.M. Kolbe. 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/277325717_Digital_Transformation_of_Primarily_Physical_Industries_-_Exploring_the_Impact_of_Digital_Trends_on_Business_Models_of_Automobile_Manufacturers

11. Costa-Nascimento D.V., Teodosio A.S.S., Pinto M.R. Dilemmas of the Sharing Economy in the Age of Access. *Organizacoes & Sociedade Journal*. 2021. Vol. 28 (99). P. 806—829.

12. Van den Bergh A., Growdy J. Evolutionary Theories in Environmental and Resource Economics: Approaches and Application. *Environmental and Resource Economics*. 2000. Vol. 17. P. 37—57.

13. Law J., Hassard J. Actor Network Theory and after. Oxford: Blackwell, 1999. 264 pp.

14. Bijker W. E., Hughes T. P., Pinch T. The Social Construction of Technological Systems: New Directions in the Sociology and History of Technology. Cambridge, MA: MIT Press, 1987. 470 pp.

15. Rip A. Introduction of New Technology: Making Use of Recent Insights from Sociology and Economics of Technology. *Technology Analysis & Strategic Management*. 1995. Vol. 7 (4). P. 417—431.

16. Freeman Ch., Francisco L. As Time Goes By: From the Industrial Revolutions to the Information Revolution. Oxford: Oxford University Press, 2001. 432 pp.

17. Truffer B., Coenen L. Environmental Innovation and Sustainability Transitions in Regional Studies. Regional Studies. 2012. Vol. 46. P. 1—21.

18. Kuhlmann S., Stegmaier P., Konrad K. The tentative governance of emerging science and technology — A conceptual introduction. Research Policy. 2019. Vol. 48 (5). P. 1091—1097.

19. Borup M., Brown N., Konrad K., Van Lente H. The sociology of expectations in science and technology. Technology Analysis & Strategic Management. 2006. Vol. 18 (3—4). P. 285—298.

20. Wiltshire K. Management of Social Transformations: Introduction. International Political Science Review / Revue Internationale de Science Politique. 2001. Vol. 22 (1). P. 5—11.

21. Marien, I. & Baelden, D. 8 Profielen van Digitale Ongelijkheden. Onderzoeksrapport voor het federale onderzoeksproject IDEALiC.be. Brussel: Vrije Universiteit Brussel. 2015. URL: <https://goldenoldie.mediawijs.be/onderzoeken/8-profielen-digitale-ongelijkheden>

References:

1. Trofymenko, M., Bulatova, O., Trofymenko, A., & Vyshniakov, O. (2023), "Digital Development and Technological Innovations: Inequality and Asymmetry", Marketing and Management of Innovations, vol. 14 (3), 215—229. URL: <https://mmi.sumdu.edu.ua/volume-14-issue-3/article-19/>

2. Reznikova, N. and Panchenko, V. (2022), Minni polia mizhnarodnoi ekonomichnoi polityky: iak krainam ne vtratyty zdatnist' do rozvytku [Minefields of international economic policy: how countries do not lose their ability to develop], Ahrar Media Hrup, Kyiv, Ukraine.

3. Reznikova, N., Ivaschenko, O. and Rubtsova, M. (2020), "Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development", Ekonomika ta derzhava, vol. 7, pp. 24—31.

4. Reznikova, N., Bulatova, O., Ptashchenko, O., Ivaschenko, O. and Panchenko, O. (2023), "Z-owning" and "Z-consumption" in the conditions of movement from shareholder to stakeholder capitalism: values as the basis of self-identification", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 5. DOI: 10.32702/2306-6814.2023.5.28

5. Bulatova, O.V., Reznikova, N.V. and Ivaschenko, O.A. (2023), "Digital divide or digital inequality? new dimensions of global asymmetries of socio-economic development and international trade in the conditions of technoglobalism", Visnyk Mariupol'skoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomika, vol. 25. S. 45—57. DOI 10.34079/2226-2822-2023-13-25-45-57

6. Reznikova, N., Bulatova, O., Panchenko, V and Ivaschenko, O. (2023), "Digital transformation of the labor market: the platform economy and new threats of inequality in the conditions of technoglobalism", Ahrosvit, vol. 18. S. 33—42. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.18.33

7. Reznikova, N. V., Chuhaiev, O. A., Ptashchenko, O. V. and Ivaschenko, O. A. (2023), "The Influence of the Features of the Development of Generation Y on the Formation of the Modern International Labor Market", BIZNES-INFORM, vol. 1. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-86-94>

8. Brennen, S. and Kreiss, D. (2014), "Digitalization and digitization", available at: <http://culturedigitally.org/2014/09/digitalization-and-digitization/> (Accessed 21 October 2023).

9. Elkjaer, T. and Damgaard, J. (2018), "How Digitalization and Globalization have Remapped the Global FDI Network", available at: https://www.oecd.org/iaos2018/programme/IAOS-OECD2018_Elkjaer-Damgaard.pdf (Accessed 24 October 2023).

10. Hanelt, A., Piccinini, E., Gregory, R.W., Hildebrandt, B. and Kolbe, L.M. (2015), "Digital Transformation of Primarily Physical Industries-Exploring the Impact of Digital Trends on Business Models of Automobile Manufacturers", available at: https://www.researchgate.net/publication/277325717_Digital_Transformation_of_Primarily_Physical_Industries_-_Exploring_the_Impact_of_Digital_Trends_on_Business_Models_of_Automobile_Manufacturers (Accessed 24 October 2023).

11. Costa-Nascimento, D.V., Teodosio, A.S.S. and Pinto, M.R. (2021), "Dilemmas of the Sharing Economy in the Age of Access", Organizacoes & Sociedade Journal, vol. 28 (99), pp. 806—829.

12. Van den Bergh, A. and Growdy, J. (2000), "Evolutionary Theories in Environmental and Resource Economics: Approaches and Application", Environmental and Resource Economics, vol. 17, pp. 37—57.

13. Law, J. and Hassard, J. (1999), Actor Network Theory and after, Blackwell Oxford, UK.

14. Bijker, W. E., Hughes, T. P. and Pinch, T. (1987), The Social Construction of Technological Systems: New Directions in the Sociology and History of Technology, MIT Press, Cambridge, MA, UK.

15. Rip, A. (1995), "Introduction of New Technology: Making Use of Recent Insights from Sociology and Economics of Technology", Technology Analysis & Strategic Management, vol. 7 (4), pp. 417—431.

16. Freeman, Ch. and Francisco, L. (2001), As Time Goes By: From the Industrial Revolutions to the Information Revolution, Oxford University Press, Oxford, UK.

17. Truffer, B. and Coenen, L. (2012), "Environmental Innovation and Sustainability Transitions in Regional Studies", Regional Studies, vol. 46, pp. 1—21.

18. Kuhlmann, S., Stegmaier, P. and Konrad, K. (2019), "The tentative governance of emerging science and technology — A conceptual introduction", Research Policy, vol. 48 (5), pp. 1091—1097.

19. Borup, M., Brown, N., Konrad, K. and Van Lente, H. (2006), "The sociology of expectations in science and technology", Technology Analysis & Strategic Management, vol. 18 (3—4), pp. 285—298.

20. Wiltshire K. (2001) Management of Social Transformations: Introduction. International Political Science Review / Revue Internationale de Science Politique, vol. 22, no. 1, 2001. pp. 5—11.

21. Marien, I. & Baelden, D. (2015) "8 Profielen van Digitale Ongelijkheden. Onderzoeksrapport voor het federale onderzoeksproject IDEALiC.be", available at: <https://goldenoldie.mediawijs.be/onderzoeken/8-profielen-digitale-ongelijkheden> (Accessed 27 October 2023).

Стаття надійшла до редакції 19.11.2023 р.